

Finansutskottets betänkande 2020/21:FiU16

Avgifter vid återköp och flytt av fond- och depåförsäkringar

Sammanfattning

Utskottet ställer sig bakom de ändringar som regeringen föreslår i försäkringsrörelselagen. Ändringarna innebär att avgifterna sänks vid återköp och överföring (flytt) av individuella livförsäkringar där försäkringstagarna eller andra ersättningsberättigade bär placeringsrisken, vilket i dag utgörs av fond- och depåförsäkringar.

I propositionen framhålls att frågan om fond- och depåförsäkringar tecknade före den 1 juli 2007 bör omfattas av motsvarande återköps- och flytträtt som försäkringar tecknade därefter (enligt bet. 2019/20:FiU14 punkt 3, rskr. 2019/20:28) bereds vidare i Regeringskansliet och inte behandlas i samband med de förslag som nu är aktuella.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 april 2021. Lagändringarna föreslås även tillämpas vid återköp eller flytt i fråga om försäkringsavtal som har ingåtts före ikraftträdandet, men efter den 30 juni 2007.

Utskottet anser att riksdagen bör avslå motionsyrkandena.

I betänkandet finns en reservation (SD, L).

Behandlade förslag

Proposition 2020/21:33 Avgifter vid återköp och flytt av fond- och depåförsäkringar.

Ett yrkande i en följdmotion.

Ett yrkande i en motion från allmänna motionstiden 2020/21.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	4
Utskottets överväganden	5
Regeringens lagförslag	5
Flytträtt för försäkringar tecknade före den 1 juli 2007	6
Reservation	8
Flytträtt för försäkringar tecknade före den 1 juli 2007, punkt 2 (SD, L).....	8
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	10
Propositionen	10
Följdmotionen	10
Motion från allmänna motionstiden 2020/21	10
<i>Bilaga 2</i>	
Regeringens lagförslag	11

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Regeringens lagförslag

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i försäkringsrörelselagen (2010:2043).

Därmed bifaller riksdagen proposition 2020/21:33.

2. Flytträtt för försäkringar tecknade före den 1 juli 2007

Riksdagen avslår motionerna

2020/21:1229 av Oscar Sjöstedt m.fl. (SD) yrkande 4 och

2020/21:3752 av Mats Persson m.fl. (L).

Reservation (SD, L)

Stockholm den 4 februari 2021

På finansutskottets vägnar

Åsa Westlund

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Åsa Westlund (S), Elisabeth Svantesson (M), Gunilla Carlsson (S), Edward Riedl (M), Oscar Sjöstedt (SD), Ulla Andersson (V), Jan Ericson (M), Dennis Dioukarev (SD), Ingela Nylund Watz (S), Jakob Forssmed (KD), Ingemar Nilsson (S), Mats Persson (L), Charlotte Quensel (SD), Karolina Skog (MP), Mattias Karlsson i Luleå (M), Eva Lindh (S) och Rickard Nordin (C).

Redogörelse för ärendet

I betänkandet behandlar utskottet regeringens proposition 2020/21:33 Avgifter vid återköp och flytt av fond- och depåförsäkringar. I propositionen föreslås att avgifterna sänks vid återköp och överföring (flytt) av individuella livförsäkringar där försäkringstagarna eller andra ersättningsberättigade bär placeringsrisken, vilket i dag utgörs av fond- och depåförsäkringar.

De nya reglerna ska tas in i försäkringsrörelselagen (2010:2043).

Propositionen innehåller en redogörelse för ärendets beredning fram till regeringens beslut om propositionen.

I propositionen framhålls att frågan om fond- och depåförsäkringar tecknade före den 1 juli 2007 bör omfattas av motsvarande återköps- och flytträtt som försäkringar tecknade därefter (enligt bet. 2019/20:FiU14 punkt 3, rskr. 2019/20:28) bereds vidare i Regeringskansliet och inte behandlas i samband med de förslag som nu är aktuella.

Regeringens förslag till riksdagsbeslut återges i bilaga 1. Regeringens lagförslag finns i bilaga 2. Lagförslaget har granskats av Lagrådet.

En följdmotion har väckts med anledning av propositionen. Vidare behandlas en motion från allmänna motionstiden 2020/21. Motionärernas förslag till riksdagsbeslut finns i bilaga 1.

Utskottets överväganden

Regeringens lagförslag

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar regeringens förslag till ändring i försäkringsrörelselagen som innebär att avgifterna sänks vid återköp och överföring (flytt) av individuella livförsäkringar där försäkringstagarna eller andra ersättningsberättigade bär placeringsrisken, vilket i dag utgörs av fond- och depåförsäkringar.

Propositionen

När det gäller försäkringar där försäkringstagarna eller andra ersättningsberättigade bär placeringsrisken föreslår regeringen att ett försäkringsföretags avgift vid återköp eller överföring bara ska få avse försäkringsföretagets direkta kostnader för den administrativa hanteringen av återköpet eller överföringen. Avgiften ska enligt regeringens förslag högst få uppgå till ett belopp som motsvarar 0,0127 prisbasbelopp. Om försäkringens värde uppgår till högst ett prisbasbelopp ska försäkringsföretaget inte få ta ut någon avgift.

Enligt regeringens bedömning bör det inte införas någon automatisk överföring av individuell tjänstepensionsförsäkring vid byte av arbetsgivare.

Regeringen föreslår att lagändringarna ska träda i kraft den 1 april 2021. Vid återköp eller överföring i fråga om försäkringsavtal där försäkringstagarna eller andra ersättningsberättigade bär placeringsrisken ska de nya avgiftsbestämmelserna gälla om avtalet ingåtts före ikraftträdandet, men efter den 30 juni 2007.

Utskottets ställningstagande

Utskottet välkomnar regeringens förslag i propositionen som syftar till att sänka avgifterna vid återköp och överföring (flytt) av individuella livförsäkringar där försäkringstagarna eller andra ersättningsberättigade bär placeringsrisken, vilket i dag utgörs av fond- och depåförsäkringar. Utskottet anser att riksdagen av de skäl som anförs i propositionen bör anta regeringens lagförslag.

Flytträtt för försäkringar tecknade före den 1 juli 2007

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår förslag om att ånyo rikta ett tillkännagivande till regeringen om att skyndsamt återkomma till riksdagen i frågan om att säkerställa verklig flytträtt även för sparare som tecknat livförsäkring före den 1 juli 2007.

Jämför reservationen (SD, L).

Motionerna

I kommittémotion 2020/21:1229 av Oscar Sjöstedt m.fl. (SD) yrkande 4 från allmänna motionstiden framhåller motionärerna att riksdagen den 13 november 2019 riktade ett tillkännagivande till regeringen med anledning av proposition 2018/19:124 En effektivare flytträtt av försäkringssparande. I tillkännagivandet anfördes att regeringen skyndsamt skulle återkomma till riksdagen med ett lagförslag där

1. flyttavgifterna kraftigt begränsas
2. ett avgiftstak införs
3. försäkringar tecknade före den 1 juli 2007 omfattas
4. ett fribelopp införs.

Med anledning av att regeringen uttalat sig om tillkännagivanden i termer av riksdagens ”viljeytringar”, ställde Sverigedemokraterna en skriftlig fråga till finansmarknadsministern om när lagstiftningsarbetet kommer att initieras. Den 17 december 2019 svarade ministern att regeringen avser att återkomma med en proposition snarast möjligt.

I motionen framhålls att riksdagen fortfarande väntar på att regeringen ska återkomma med ett lagförslag i enlighet med tillkännagivandets punkt 3. Med anledning av pandemin anses emellertid en fördröjning av arbetet vara godtagbar. Samtidigt förefaller det befogat att bevaka frågan extra noggrant, med hänsyn till regeringens tidigare positionsförflyttningar i ärendet och förhållningssättet till tillkännagivanden. Motionärerna anser därför att riksdagen ånyo bör rikta ett tillkännagivande till regeringen om att försäkringar tecknade före den 1 juli 2007 ska omfattas av den fria flytträtten.

Ett liknande yrkande framförs av Mats Persson m.fl. (L) i kommittémotion 2020/21:3752. Motionärerna anför att regeringen i proposition 2018/19:124 En effektivare flytträtt av försäkringssparande inte lyckades röja undan de hinder som många pensionssparare möter när de vill flytta pensionspengar. Mot den bakgrunden tillkännagav riksdagen att bättring krävdes. Regeringen återkommer nu med ett nytt förslag (prop. 2020/21:33) som till en del möter de krav som bl.a. Liberalerna ställt. Motionärerna anser dock att regeringen svävar på målet om huruvida försäkringar som tecknats före den 1 juli 2007 bör omfattas av motsvarande flytträtt som försäkringar som tecknats därefter.

I denna fråga finns skäl att ta hänsyn till flera principiellt viktiga frågor. Samtidigt får detta inte skymma sikten för riksdagens målsättning: En förändring också i denna del är nödvändig om småsparare på allvar ska kunna ta makten över sitt sparkapital. Sverige behöver fler och inte färre engagerade sparare. Om inte riksdagen återigen agerar riskerar nu en viktig reform för ökad konkurrens, konsumentskydd och individers egenmakt att fastna i finansmarknadsministerns skrivbordslåda. Därför bör riksdagen ta ställning för att regeringen skyndsamt ska återkomma också i frågan om att säkerställa verklig flytträtt även för sparare som tecknat försäkring före den 1 juli 2007 (inklusive konsekvensändringar).

Utskottets ställningstagande

Regeringen framhåller i propositionen att frågan om huruvida fond- och depåförsäkringar tecknade före den 1 juli 2007 bör omfattas av motsvarande återköps- och flytträtt som försäkringar tecknade därefter bereds vidare i Regeringskansliet och inte behandlas i samband med de förslag som nu är aktuella. Beredningen av frågan om försäkringar tecknade före den 1 juli 2007 följer av det tillkännagivande till regeringen som riksdagen beslutade om i november 2019 (enligt bet. 2019/20:FiU14 punkt 3, rskr. 2019/20:28) och som innebär att sådana försäkringar ska omfattas, om inte avgörande skäl talar mot detta.

Utskottet noterar att regeringen bedriver ett arbete för att utröna om det finns sådana avgörande skäl. Som ett led i detta arbete gav regeringen i april 2020 Finansinspektionen i uppdrag att kartlägga konsekvenserna av en utvidgad återköps- och flytträtt för äldre fond- och depåförsäkringar (Fi2020/01803). Uppdraget redovisades i november 2020. Utskottet utgår från att den fortsatta beredningen genomförs skyndsamt.

Utskottet avstyrker motionerna.

Reservation

Flytträtt för försäkringar tecknade före den 1 juli 2007, punkt 2 (SD, L)

av Oscar Sjöstedt (SD), Dennis Dioukarev (SD), Mats Persson (L) och Charlotte Quensel (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2020/21:1229 av Oscar Sjöstedt m.fl. (SD) yrkande 4 och

2020/21:3752 av Mats Persson m.fl. (L).

Ställningstagande

Konsumenter och samhället i stort vinner på god konkurrens på finansmarknaden. När det är enkelt att byta exempelvis bank, bolåneinstitut eller försäkringsbolag pressas priser och villkor. Alternativet riskerar att snabbt bli förödande. Mer än ett decennium efter att en lagstadgad flytträtt infördes är det fortfarande en lång och kostsam process att flytta pensionskapital. Konkurrensverket har exempelvis konstaterat att enbart drygt 1 procent av det totala försäkringskapitalet flyttades under 2015 mellan eller inom livförsäkringsföretag. Detta är ett symptom på att svenska småsparare i dag har sämre möjligheter att välja bort dyra lösningar än exempelvis sina nordiska grannar. Dålig konkurrens vad gäller just pensionssparande är särskilt olyckligt eftersom det över tid kan leda till höga avgifter och stora uteblivna värdeökningar.

I maj 2019 lade regeringen fram propositionen En effektivare flytträtt av försäkringssparande (prop. 2018/19:124). Propositionen lyckades inte röja undan de hinder som många pensionssparare möter när de vill flytta pensionspengar. Därför riktade riksdagen ett tillkännagivande till regeringen. Vi konstaterar att regeringen i den proposition som nu lämnats till riksdagen svävar på målet om huruvida försäkringar som tecknats före den 1 juli 2007 bör omfattas av motsvarande flytträtt som försäkringar tecknade därefter. I denna fråga finns skäl att ta hänsyn till flera principiellt viktiga frågor. Samtidigt får detta inte skymma sikten för riksdagens målsättning: En förändring också i denna del är nödvändig om småsparare på allvar ska kunna ta makten över sitt sparkapital. Sverige behöver fler och inte färre engagerade sparare. Om inte riksdagen åter agerar riskerar nu en viktig reform för ökad

konkurrens, konsumentskydd och individers egenmakt att fastna i finansmarknadsministrarnas skrivbordslåda. Därför bör riksdagen ta ställning för att regeringen skyndsamt bör återkomma också i frågan om att säkerställa verklig flytträtt även för sparare som tecknat försäkring före den 1 juli 2007 (inklusive konsekvensändringar).

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2020/21:33 Avgifter vid återköp och flytt av fond- och depåförsäkringar:

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i försäkringsrörelselagen (2010:2043).

Följdmotionen

2020/21:3752 av Mats Persson m.fl. (L):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen skyndsamt bör återkomma om att flytträtt ska införas även för sådana pensionsförsäkringar som tecknades före den 1 juli 2007 och tillkännager detta för regeringen.

Motion från allmänna motionstiden 2020/21

2020/21:1229 av Oscar Sjöstedt m.fl. (SD):

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att försäkringar tecknade före den 1 juli 2007 ska omfattas av den fria flytträtten och tillkännager detta för regeringen.

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

Förslag till lag om ändring i
försäkringsrörelselagen (2010:2043)

Härigenom föreskrivs i fråga om försäkringsrörelselagen (2010:2043)

dels att 4 kap. 17 c § ska ha följande lydelse,

dels att punkt 2 i ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna till lagen (2019:740) om ändring i den lagen ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 kap.17 c §¹

Vid återköp eller överföring enligt 11 kap. 5 § försäkringsavtalslagen (2005:104) får försäkringsföretaget ta ut avgifter som högst uppgår till ett belopp som motsvarar

1. direkta kostnader för den administrativa hanteringen av återköp eller överföringar, beräknade för försäkringar av samma slag, och

2. kvarstående anskaffningskostnader som är direkt hänförliga till den återköpta eller överförda försäkringen.

Försäkringsföretaget får inte ta ut avgift enligt första stycket 2 senare än tio år efter det att försäkringsavtalet ingicks.

I fråga om försäkringar där försäkringstagarna eller andra ersättningsberättigade bär place-ringsrisken, får avgiften bara avse sådana kostnader som anges i första stycket 1. Avgiften får högst uppgå till ett belopp som motsvarar 0,0127 prisbasbelopp. Om försäk-ringens värde uppgår till högst ett prisbasbelopp, får försäkringsföretaget inte ta ut någon avgift.

2. Vid återköp eller överföring enligt 11 kap. 5 § försäkringsavtalslagen (2005:104) ska försäkringsföretaget, i fråga om försäkringsavtal som har ingåtts före ikraftträdandet, men efter den 30 juni 2007 och inte förnyats efter ikraftträdandet,

a) bestämma avgifter på grundval av de kostnader som belöper på återköpet eller överföringen, men utan beaktande av den fordran som kvarstår mot försäkringstagaren för kostnader som har uppkommit i samband med att försäkringsavtalet ingicks, enligt 11 kap. 18 §, 12 kap. 69 § eller 13 kap. 23 § i den äldre lydelsen, och

b) ta ut avgifter som högst uppgår till ett belopp som motsvarar kvarstående anskaffningskostnader som är direkt hänförliga till den återköpta eller överförda försäkringen enligt 4 kap. 17 c § första stycket 2 och andra stycket.

¹ Senaste lydelse 2019:740.

Första stycket gäller inte i fråga om försäkringar där försäkringstagarna eller andra ersättningsberättigade bär placeringsrisken.

1. Denna lag träder i kraft den 1 april 2021.
2. Bestämmelserna i 4 kap. 17 c § i den nya lydelsen tillämpas även vid återköp eller överföring enligt 11 kap. 5 § försäkringsavtalslagen (2005:104) i fråga om försäkringar där försäkringstagarna eller andra ersättningsberättigade bär placeringsrisken och där försäkringsavtalet har ingåtts före ikraftträdandet, men efter den 30 juni 2007.